

TALO|20
tekniikka|30

Talotekniikka 2030 – tutkimushankkeiden tuloksia ja alan yhteinen visio

Piia Sormunen
teollisuusprofessori, Tampereen yliopisto
kehitysjohtaja, Granlund

Jyrki Martikainen,
toimitusjohtaja, Hilti Suomi
Talotekniikka 2030 -hankkeen
toimitusjohtajaryhmän edustaja

Talotekniikka 2030 -hanke

Hanke on jatkuva yritysälämän ja yliopistojen yhteistyöhanke, jonka tavoitteena on tuottaa tutkimuksellista tietoa talotekniikka-alan kehittämiseksi ja profiilin nostamiseksi.

PROFESSORIKVINTETTI

Risto Kosonen
Aalto-yliopisto,
konetekniikan
laitos

Heikki Ihasalo
Aalto-yliopisto,
sähkötekniikan ja
automaation
laitos

Olli Seppänen
Aalto-yliopisto,
rakennustekniikan
laitos

Jaakko Ketomäki
Aalto-yliopisto,
sähkötekniikan ja
automaation
laitos

Piia Sormunen
Tampereen yliopisto,
rakennettu ympäristö
Rakennustekniikka,
talotekniikan
tutkimusryhmä

RAHOITUS

275 000 €

Vuonna 2023

MUKANA

- Granlund
- QMG
- Talotekniikka-liitto
- Caverion
- ARE
- Hilti
- K.V. Lindholmin säätiö
- RTL-säätiö
- Bravida
- A-insinöörit
- Halton
- Saipu
- YIT
- Sweco
- Aalto-yliopisto
- Tampereen yliopisto

Teemme vaikuttavaa viestintää

Tavoitteenamme on

- Talotekniikka-alan profiilin nosto
- Huomion ja kiinnostuksen herättäminen rakennus- ja kiinteistöalalla
- Vaikuttaminen
- Tutkimustiedon jalkauttaminen toimialalle
- Talotekniikka 2030 -konsortion vahvistaminen

Kotisivu: talotekniikka2030.com / aalto.fi/fi/talotekniikka2030

LinkedIn-sivu: [linkedin.com/company/talotekniikka-2030/](https://www.linkedin.com/company/talotekniikka-2030/)

Talotekniikka 2030 - Yhdessä kohti uudistavaa visiota

Talotekniikka 2030 on tutkijoiden ja yritystoimijoiden yhteenliittymä, joka määrittää toimialaa uudistavan vision ja edistää sen toteutumista tutkimuksen ja nopeiden kokeilujen avulla.

Ohikulkijoita asemalla.

Talotekniikka tekee rakennuksista käyttäjilleen terveellisiä, turvallisia ja energiatehokkaita. Energiamurroksen ja globaalien terveysuhkien maailmassa talotekniikan merkitys kasvaa entisestään. Uudet teknologiat ja digitalisaatio luovat puolestaan alalle ennennäkemättömiä mahdollisuuksia.

Jotta talotekniikan mahdollisuuksien kirjo tulisi parhaimmin hyödynnettyksi, joukko tutkimuksen ja yritysmaailman toimijoita on käynnistänyt Talotekniikka 2030 -yhteistyömallin.

Tutkimushankkeet 2023

Talotekniikan rooli rakentamisen arvoketjussa, *TAU*

Rakennusten energiajoustavuus ja kulutusjousto, *Aalto*

Talotekniikan optimaalinen aikataulutus
rakennushankkeessa (suunnittelusta ylläpitoon), *TAU*

Toiminnan varmistaminen, *Aalto*

Tutkimusteemat

Smart Buildings

Healthy and
Sustainable
Buildings

Life Cycle
Management of
Carbon Neutral
Buildings

Productivity in
Building Services
Design and
Construction

TATE:n rooli rakentamisen arvoketjussa

Kestävä kehitys ja vihreä siirtymä

- 2. suurin rakentamisen päästölähde kantavan rungon jälkeen
- Energijärjestelmien sisältämän potentiaalın hyödyntäminen päästöjen vähentämiseksi ja ilmastomuutoksen hillitsemiseksi
- Talotekniikalla merkittävä rooli asiakkaan vastuullisuustavoitteiden saavuttamisessa
- Keskeisiä haasteita
  - Hybridienergijärjestelmien toteuma vastaa huonosti suunniteltua tavoitetilaa
  - Käyttövaiheen datan hyödyntäminen tavoitetilan saavuttamiseksi
  - Toteumadatan hyödyntäminen osana hankkeen lähtötietoja ja tavoitteen asettamista

Älykkäät rakennukset: datan hyödyntäminen ja informaation tuottaminen

- Kiinteistöistä on saatavilla dataa, mutta siitä saadaan tuotettua heikosti informaatiota
- Rakennusautomaatiojärjestelmien toimivuus osana huollettavuutta, käyttäjäkokemusta ja tarvittavia korjaustoimenpiteitä
- Keskeisiä haasteita
  - Standardoimattomat käytännöt
  - Datan vertailukelpoisuus
  - Käyttöönottovaiheen toimintakokeiden aikataulutusaineet → järjestelmien toimimattomuus käyttöönottovaiheessa

Liiketoimintamallien uudistaminen ja vastuu koko elinkaaresta

- TATE-osaamisen hyödyntäminen hankkeen tavoitteiden ja lähtökohtien määrittelyssä
  - Sopivan toteutusmallin valinta ja palvelukokonaisuuksien muodostaminen
  - Liian kunnianhimoisten tai kevyiden tavoitteiden karsiminen pois
  - Investointihyötyjen konkretisointi taloudellisilla mittareilla
- Keskeisiä haasteita
  - Talotekniset suunnittelijat tulevat hankkeeseen mukaan myöhään, jolloin rakennustekniset tekijät määrittävät suunnittelun lähtökohdat ja puitteet
  - Talotekniset urakoitsijat ovat sivu-urakoitsijoita tai rakennusurakoitsijan aliorakoitsijoita

Talotekniikan rooli rakentamisen arvoketjussa, TAU

Juha-Matti Junnonen & Juha Franssila, Tampereen yliopisto

Tavoitetila

TATE:n tavoitetila rakentamisen arvoketjussa

TATE vastaa kestävän kehityksen haasteisiin

- TATE:ssa on määritetty ja löydetty keinot hiilijalanjäljen pidentämiseen ja optimointiin
- Kiinteistöt toimivat energiantuottajina ja tukevat omistajan arvontuottoa heti käyttöönottovaiheessa

Datalähtöinen hanke- ja ylläpito-ohjaus

- Talotekniikan tuottama data ohjaa rakennuksen käyttöä ja sitä hyödynnetään uusia kohteita suunniteltaessa
- Siirtyminen hankevaiheesta ylläpitoon tapahtuu dataa ja informaatiota hyödyntäen eikä kadottaen
- Kustannustehokkaiden rakennusautomaatiojärjestelmien tuottaminen ja digitaalisen kaksosen hyödyntäminen

TATE-osaamisen hyödyntäminen tehokkaasti osana hankkeiden toteuttamista ja suunnittelua

- TATE-toimijoiden nousu vaikuttavampaan rooliin rakentamisen arvoketjussa
- TATE-järjestelmät hanketoteutuksen keskiössä

Rakennusten energiajoustavuus ja kulutusjousto

Yuchen Ju, Xiaolei Yuan, Juha Jokisalo, Matti Lehtonen ja Risto Kosonen, Aalto-yliopisto

Motivaatio

- Uusiutuvien energialähteiden käytön lisääntyessä energiajärjestelmässä tarvitaan nykyistä enemmän joustavuutta.
- Yksittäisten kiinteistöjen ja energiayhteisöjen odotetaan osallistuvan tehontarpeen kysynnän ja tarjonnan tasapainottamiseen.
- Tulevaisuudessa rakennuksien energiajärjestelmien kykyä toimia yhdessä vaihtelevan energiatuotannon kanssa tulee merkittävästi parantaa.

Tulokset

- Kiinteistön omistaja voi **säästää energiakustannuksia lämmityksen kulutusjousto** hyödyntämällä lämpöoloja vaarantamatta.
- Sähkön kulutusjouston osalta kiinnostavin kohde on **erilaisten lämmitys- ja jäähdytyskuormien ohjaus**.
- **Sähköautojen yleistyminen tarjoaa sähkön kulutusjoustolle mahdollisuuksia** etenkin kotilatauksen ja työpaikkalatauksen tapauksissa.
- **Kaukolämpöjärjestelmän ja sähköjärjestelmän sektori-integraatio** tarjoaa joustolle merkittävän keskitetyn potentiaalin, etenkin jos käytetään lämpövarastoja.
- Tulevaisuudessa myös vetytalouden laajeneminen tarjoaa uusia mahdollisuuksia yhdyskuntien lämmitysjärjestelmien optimoimiselle.

Toimivan ajallisen hallinnan edellytyksiä

Suunnittelusopimukset

- Suunnittelulle varattava aika ja resurssointi (mm. kehitysvaiheen uudelleensuunnittelun huomiointi)
- Lisäsuunnittelun käytäntöjen selkeys
- Suunnittelijan motivointi kehitysratkaisujen tuottamiseen - bonuskäytännön ulottaminen suunnittelijoihin (jaetaan tavoitehinnan alituksen hyötyä?)

Päätös toteutusmuodosta ja maksuperusteesta – esim. PJU

- Kehitysvaiheen huomiointi, mm. taloteknisten suunnitelmien kehittäminen ja hankintoihin tarvittava suunnitelmien valmiusaste
- Päätoteuttajan ja tateurakoitsijoiden hankintojen ajoittuminen
- Talotekniset urakat – vältetään kiinteähintaista hankintaa, tateen PJ-malli?

Esivalmisteet

- Esivalmisteiden huomiointi suunnittelussa ja yhteensovittaminen paikallarakentamiseen
- Taloteknisten töiden sujuvoittaminen esivalmistein
- Esivalmisteiden asennettavuuden kehittäminen (hyödyn maksimointi, mahdollisimman vähän säätöä työmaalla)

Tahtituotannon huomiointi

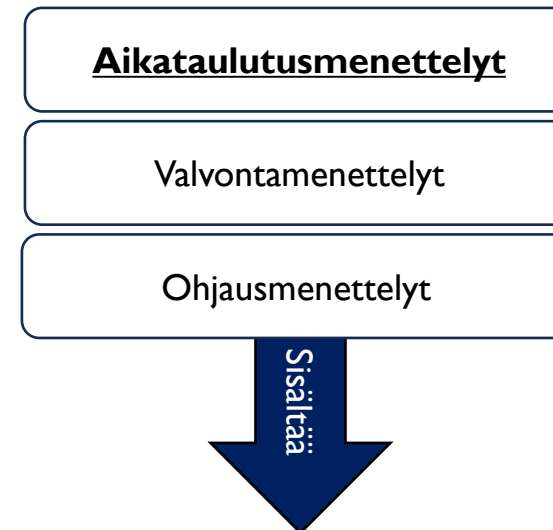
- Suunnitelmien valmiusastetarpeet ja niiden ajoittuminen (kaikki 100% valmista ennen tahdin aloitusta?)
- Hankintojen ajoittuminen
- Taloteknisten töiden sovittaminen tahtiaikatauluun (järjestelmittäin vs. mestoittain eteneminen)

Yhteistoiminnan korostaminen

- Last Planner: suunnittelun ja tuotannon aikatauluttaminen?
- Aikataulujen laatiminen yhdessä: talotekniikka-, tahtiaikataulu, ...
- PJ-mallin suunnittelun ohjaus / kehitysvaihe
- Taloudellisten hyötyjen ja riskien jakaminen, tarvittaessa jopa yhteinen "kassa" tateurakoitsijalla ja suunnittelijalla?

Talotekniikan optimaalinen aikataulutus rakennushankkeessa

Kimmo Keskiniva, Sina Moradi, Juha-Matti Junnonen, Piia Sormunen ja Arto Saari, Tampereen yliopisto

Edellytykset

Rakennushankkeen ajallinen hallinta

Suunnittelun hallinta

Hankinnat

Rakentamisen hallinta

Toiminnanvarmistamisella olosuhteet ja energiankäyttö kuntoon

Simo Kilpeläinen, Panu Mustakallio, Johannes Simola ja Risto Kosonen, Aalto-yliopisto

Motivaatio

- Useissa yhteyksissä on todettu, että monimutkaiset talotekniikkajärjestelmät eivät toimi suunnitellulla tavalla
- Tämä voi johtaa siihen, että sisäilmasto- ja energiansäästö tavoitteita ei saavuteta
- Tutkimushypoteesi: keskeinen ongelma puutteellinen toiminnanvarmistusprosessi

Tulokset

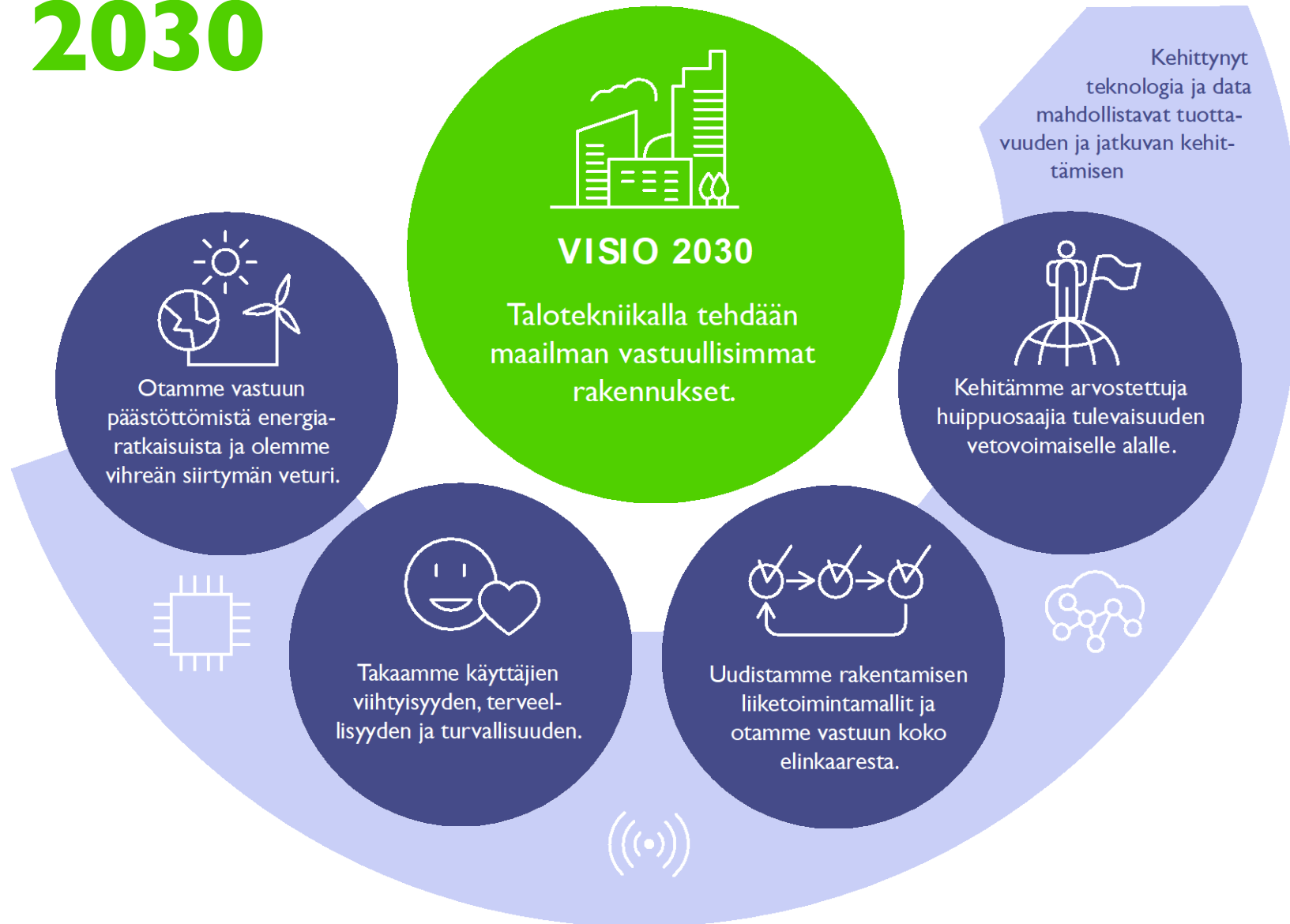
- Kokonaisvaltaiselle toiminnanvarmistamiselle on tarvetta ja erityisesti **käytön aikaista seuranta tulisi parantaa**
- Hankkeille on **harvoin nimetty toiminnanvarmistusvastaava**
- **Toiminnanvarmistuksen** käytännöt vaihtelevat hankkeiden välillä ja **yhtenäistäminen olisi tarpeen**
- **Hyvin varmennetuilla kohteilla selvästi vähemmän ongelmia**

Talotekniikka 2030 -visio

VISIO 2030

Vuoden 2024 aiheet

VISIO 2030

Vuoden 2024 aiheet

Talotekniikka 2030 – ota yhteyttä

Risto Kosonen

Aalto-yliopisto, konetekniikan
laitos
Talotekniikka 2030 koordinointi

risto.kosonen@aalto.fi

Talotekniikka 2030 -koordinointi

Piia Sormunen
piia.sormunen@tuni.fi

Risto Kosonen
risto.kosonen@aalto.fi

Heikki Ihasalo

Aalto-yliopisto, sähkötekniikan ja
automaation laitos

Heikki.ihasalo@aalto.fi

Viestintä

Aarni Heiskanen
aarni@aepartners.fi

Jaakko Ketomäki

Aalto-yliopisto, sähkötekniikan ja
automaation laitos

jaakko.ketomaki@aalto.fi

Piia Sormunen

Tampereen yliopisto, rakennettu
ympäristö, rakennustekniikka
Talotekniikka 2030 koordinointi

piia.sormunen@tuni.fi

Olli Seppänen

Aalto-yliopisto, rakennustekniikan
laitos

olli.seppanen@aalto.fi